

NÉP ÉS HADSEREG

A százéves honvédség mai jelentősége és szerepe

Egy társadalmi szerv vagy intézmény kérdéseit sohasem lehet elvontan, a létrehozó társadalmi rendből kiszakítva elemezni. Áll ez a megállapítás a hadseregre is. Bizonyított tény, hogy még katonai szakkérdések is szoros összefüggésben állnak az adott társadalmi renddel.

A mi néphadseregünk létrehozója a népi demokrácia. Ezért problémái felvetése előtt elkerülhetetlenül szükséges a népi demokrácia történelmi-társadalmi szerepének a felvázolása.

A népi demokrácia sajátos államtípus és egyben államforma is. Az államról a mi közjogi egyetemünk még sokszor fenntartott felfogásával ellentétben azt kell megjegyeznünk, hogy az osztálytársadalmak sajátos tartozéka, nevezetesen a mindenkori uralkodó osztály erőszak-szerve az ellentétes osztály elnyomására és saját gazdasági érdekei védelmére. Az államforma lényegében azt fejezi ki, hogy az uralkodó osztály ezt az elnyomást nyíltan vagy burkoltan gyakorolja. Ilyen értelemben beszélünk demokráciáról és diktatúráról. Ez persze különbözik a demokrácia és diktatúra közkeletű meghatározásától, ahol ezek egymást kizáró, abszolút fogalmak. Lényegében minden demokrácia egyben diktatúra is: az elnyomott osztály felé (etimológiailag is: kratia = uralom, azaz valaki fölötti uralom, azaz van elnyomott osztály); és megfordítva: minden diktatúra demokrácia is, a diktatúrát gyakorló osztály számára. A demokrácia és a diktatúra nem egymást kizáró, hanem egymást feltételező ellentétek.

Amikor ilyen viszonylagossá tesszük a különbséget demokrácia és diktatúra között, meg kell jegyeznünk, hogy viszont lényeges különbségek vannak a demokráciák különböző válfajai között. Ez a különbség a demokráciák különböző osztálybázisára megy vissza, vagyis arra a kérdésre, hogy melyik osztály gyakorolja a hatalmat. A demokráciák ilyen megkülönböztetése már nem az államforma, hanem az államtípus kérdése.

E szempontok figyelembevételével a népi demokrácia mint államtípus, osztálybázisát tekintve a dolgozó osztályok — munkásság, dolgozó parasztság, haladó értelmiség, kistermelők — szövetségének uralma a munkásosztály vezetésével; történelmi helyét tekintve pedig sajátos, viszonylag békés átmenet a tőkés termelési rendből a szocializmusba. Mint államforma pedig demokrácia a dolgozók részére, de elnyomás a volt uralkodó és kizsákmányoló osztályok felé, egyben az eddig ismert legszélesebb demokrácia. Ez az elnyomás nem formális, — hiszen a jogegyenlőség fennáll — de tartalmi, ami megnyilatkozik abban, hogy a népi demokrácia — bár alkotmányos keretek között — kisajátítja a volt uralkodó osztályok termelőerőit és azokat a nép kezébe

adja; hatalomviszasszerzési kísérleteiket pedig — ugyancsak törvényes eszközökkel — letöri.

Maga az állam — szervezetek és intézmények összessége. Két leglényegesebb szerve a karhatalom és a hivatalnoki kar. A kettő közül kétségtelenül a karhatalom a fontosabb, mivel ez képviseli közvetlen formájában az uralmi-szervet.

A karhatalom szerepe a népi demokráciában az, hogy érvényt szerezzen az uralmon lévő osztályszövetség akaratának és egyben megakadályozza a volt uralkodó osztálynak a régi termelési mód visszaállítására irányuló törekvéseit. A népi demokrácia rendőrségének és honvédségének a szerepét állandóan e kettős szempontból kell nézünk.

Az államszerkezet egyes szerveit tekintve, a karhatalom birtoklása döntő feltétele egy osztály — vagy osztályszövetség — hatalomrajutásának és hatalmonmaradásának. Népi demokráciánk eddigi története kitűnő illusztrációkkal szolgál ehhez. Pl. az összeesküvés idején, amikor egyrészt a nemzetgyűlés nem volt hű kifejezője a magyar nép akaratának, másrészt az államapparátus tekintélyes része nem volt még a dolgozók osztályszövetség birtokában, csak az tette lehetővé a dolgozó osztályok győzelmes fellépését, hogy a karhatalomnak akkor legfontosabb szerve, a rendőrség, vitathatatlanul a dolgozók birtokában volt.

Amilyen mértékben szűkül a volt uralkodó osztályok hazai tömegbefolyása, olyan mértékben támaszkodnak fokozottabban külföldi segítségre. A külföldi imperialistákkal szövetkezett bukott uralkodó osztályok elleni harc főszekőze már a karhatalom másik szerve, a honvédség. Ezért a súlypont az államszerkezeten belül mindinkább erre az intézményre tevődik át.

A népi demokrácia honvédsége néphadsereg. A néphadsereg első jelentősége nevében van: a népé és a nép érdekeiért harcol. A Horthy-hadsereg osztályhadsereg volt: a finánciókével összefonódott nagybirtokososztály fegyvere, nemcsak „kifelé”, de ha kellett, befelé, a magyar néppel szemben is. Egy hadsereg jellegét — mióta a zsoldoshadseregek megszűntek — nem legénységének összetétele, hanem tiszt- és vezérkarának osztályhelyzete, a tiszt és közlegény viszonya, a nevelés szelleme és végső fokon az határozza meg, hogy ki rendelkezik fölötte. Szemben a Horthy-hadsereggel, ahol a tiszt- és tábornoki kar egyrészt az uralkodó osztály soraiból, másrészt az uralkodó osztály porázán vezetett értelmiségből rekrutálódott, néphadseregünk tiszt- és tisztelyettesi kara máris döntően népi származású: munkások, parasztok és a néphez hű értelmiségiek alkotják azt. A fejlődés iránya pedig az, hogy a tisztikart az eddiginél fokozottabban is felfrissít-

sük a dolgozó elemekből, ami most már természetesen a Kossuth-Akadémia többéves kiképzési programjába tartozik; másrészt, hogy olyan népi származású vezetői réteget neveljünk és képezzünk ki az évek során, amely a legkorszerűbb hadászati és harcászati követelményeknek megfelel.

Néphadseregünk másik — az előbbinél semmivel sem csekélyebb — jelentősége: népnevelő szerepe. Az egész magyar ifjúság, évfjártok szerint évről-évre keresztülmegy a honvédségen. A múltban a hadsereg szintén nevelő szerv volt. Bár ennek a nevelési tevékenységnek sokkal pontosabb kifejezése a népbutítás. Az uralkodó osztály felhasználta a hadsereget arra, hogy a magyar népet saját érdekei ellen nevelje. Ma a honvédség a demokrácia iskolája. A magyar ifjúság előtt a nevelőórákon lelepleződnek a múlt rendszer bűnei, megismerkedik a demokrácia vívmányaival, tudatosul benne osztályhelyzete. A néphadsereg olyan hazaszeretetre neveli katonáit, amelyben a haza fogalma nem valami misztikus, „négy folyam és hármashalom”, hanem az a föld, amely kenyeret, jólétet, hatalmat ad a dolgozóknak. A múlt hadserege az uralkodó osztály kiszolgálására nevelt, a ma hadserege pedig a nép szeretetére.

A néphadsereg e felbecsülhetetlen népnevelő tevékenységével kapcsolatban a legfontosabb feladat: a múlt minden káros, a tőkésosztály érdekeit szolgáló elméletnek a gyökeres kiirtása a honvédségből. Gondolunk itt a sovinizmusra, a szomszéd népek elleni gyűlöletre, a háborús uszításra. A néphadsereget a magyar demokrácia politikájának megfelelően nem támadó háborúra, hanem a béke védelmére kell nevelni.

E feladatok végrehajtása megváltoztatja a tisztikar és a legénység eddigi viszonyát is. Honvédségünkben a tisztikar és a legénység közti válaszfal leomlóban van. Ennek első ténye az, hogy minden tehetséges honvéd számára nyitva áll a lehetőség a tisztikarba, sőt a hivatásos tiszti állományba való bejutásra is. A legénység és a tisztikar közötti válaszfal leomlása külsőségekben is kifejezésre jut. Megváltozott a hangnem és az érintkezés formája is a két állomány között. És az eddigi erőszakolt fegyelem helyén kialakulóban van az öntudatos meggyőződésből vállalt fegyelem is.

A néphadsereg jellegének és szellemének megváltozása kihat a kiképzés és a harcmodor kérdésére is.

A Horthy-hadseregben a zártrendű kiképzés túlnyomó volt a harcászati kiképzéssel szemben. A néphadseregben az arány a harcászati kiképzés javára megváltozik. A harcászatban a Horthy-hadsereg jobbára csak a nagy egységekben való kiképzést és tevékenységet ismerte. A néphadseregben igen nagy szerepe jut a kisebb, elszigetelt egységek önálló harci tevékenységének. Ezek a különbségek a két hadsereg osztályjellege közötti különbséget mutatják. A feudálkapitalista osztály-hadsereg nem meri katonáit kisebb egységekre bontani, mert a meggyőződésnélküli vakfegyelem könnyen felbomlik. A néphadsereg katonáinak meggyőződésén alapuló fegyelve viszont a leg súlyosabb helyzetben, kis egységekben, vagy egyéni leg vívott partizánharcokban is kiállja a próbát.

Politizáljon-e a katona? A Horthy-hadseregben egyértelmű és adott esetben megfelelően alátámasztott „nem” volt a válasz. Ez érthető, hiszen Horthyéknak akaratnélküli, dróton rángatott bábokra, de nem öntudatos katonákra volt szükségük. A népi demokrácia nemcsak hogy megengedi, de megkívánja katonáitól, hogy politizáljanak. Csak politikailag, világnézetiileg megbízható hadseregre támaszkodhat bizvást a dolgozó nép, s ennek elengedhetetlen feltétele a politikai nevelés. Természetesen a honvédség tagjai lehetnek pártok tagjai is. Sőt, a demokratikus pártok tagjai és funkcionáriusai a honvédségben mint katonák vagy tisztek, a népi demokrácia tömegbázisának megszilárdítása és kibővítése érdekében igen értékes munkát végezhetnek.

Befejezésül a honvédség és a polgári lakosság viszonyáról néhány szót. A múlt hadseregben, ha valaki bevonult katonának, azzal megszűnt embernek lenni. Egy rendkívül jellemző szociológia alapján két részre osztották a világot: katonákra és „civilre”, akik között áthághatatlan volt a szakadék. Erre az éles megkülönböztetésre azért volt szükség, hogy a mundaiba öltöztetett munkás és paraszt adott esetben gátlás nélkül fordíthassa fegyverét a „civil” munkások és parasztok ellen. Ez a helyzet most a néphadseregben megszűnik. A katona egyenruhában is ember marad és emberként kezelik felettesei is. És a katona és civil között mesterségesen alkotott válaszfal is eltűnik.

A honvédnek nem kell már többé fegyverét a nép ellen fordítania, a népből jött és a nép érdekeit szolgálja. Hadsereg és tisztikar ma egy a néppel, együtt építik és együtt védik a dolgozó országát.

